

повноважень певного місцевого бюджету. Лише після цього можна розглядати питання про розмежування доходної бази між державним та різними рівнями місцевих бюджетів, з метою збалансування наданих видаткових повноважень та акумульованих доходів.

Сутність та роль фінансового потенціалу територій повинна реалізовуватись через створення ефективної локальної фінансової системи ринкового типу за умови раціонально та організованого менеджменту фінансових відносин адміністративно-територіальної одиниці з суб'єктами господарювання та державою, враховуючи забезпечення виконання функцій і завдань, покладених на органи місцевого самоврядування даної одиниці.

Відповідно, можемо зазначити, що управління фінансовим потенціалом територій розглядається як складова управління економікою адміністративно-територіальних одиниць; його здійснює спеціальний апарат з допомогою специфічних прийомів і методів. Зокрема, діяльність фінансових інституцій місцевого самоврядування з управління місцевим фінансовим потенціалом включає певну систему функціональних елементів, а саме:

– планування, як вихідний етап управлінської діяльності, оскільки саме в процесі планування проводяться аналіз соціально-економічного стану адміністративно-територіальних одиниць, показників розвитку місцевого господарства, оцінка фінансової стійкості підприємств комунальної форми власності і, насамкінець, виявляються резерви збільшення фінансових ресурсів та напрями їх ефективного використання;

– оперативне управління, що включає комплекс заходів з формування та виконання фінансового плану, сукупності програмно-планових документів з управління фінансовими ресурсами територій”;

– фінансове регулювання, що розглядається як процес маневрування фінансовими ресурсами та відповідної своєчасної тактичної реорганізації фінансових відносин. Його мета – нейтралізація впливу різнопланових чинників, що виникають при виконанні фінансових планів територій і забезпечення максимального управлінського ефекту за мінімальних витрат бюджетних та інших коштів;

– контроль, що полягає у зіставленні фактичних результатів із запланованими і виявленні на цій основі резервів. Фінансовий контроль пронизує всі стадії управлінської діяльності, спрямованої на формування і використання фінансового потенціалу територій.

Феденчук Я.

Тернопільський національний економічний університет
аспірант кафедри державного і муніципального управління

МІСЦЕВЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ОБ'ЄКТ МУНІЦИПАЛЬНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

В організації власної економічної діяльності кожне муніципальне утворення виходить із специфіки умов своєї території та вирішує це завдання на основі проведення місцевої економічної політики, яка продовжує та конкретизує загальнодержавну та регіональну політику. Економічна політика в рамках муніципального сектору виражається системою локальних заходів регулятивного характеру, що здійснюються органами місцевого самоврядування. Прямо чи опосередковано органи місцевого самоврядування впливають на економічне зростання, кон'юнктуру попиту та пропозиції, перерозподіл національного доходу з метою зменшення соціальної нерівності. Тому дослідження питання функціонування місцевого господарства як об'єкта муніципальної економічної політики є надзвичайно актуальним.

У світовій практиці виділяються різні типи місцевої економічної політики, що мають відповідні цілі: розвиток території, збільшення доходів муніципального бюджету, збільшення зайнятості та доходів населення. Вибір певного типу (або їх поєднання) залежить від рівня економічного розвитку (можливостей) та проблем території. Місцева економічна політика покликана забезпечувати на території умови життєдіяльності населення, розвитку господарської активності та зайнятості. Вона включає наступні напрями: організацію, зміст та розвиток місцевого господарства; підтримку підприємств, особливо суб'єктів малого підприємництва; підтримку інвестиційних проектів, реалізація яких відповідає інтересам місцевого співтовариства.

Економічну основу муніципального сектору становить муніципальне господарство, що вимагає дослідження його змісту. Місцеве самоврядування має ознаки, як державного утворення, так і суб'єкта господарювання. У цій двоїстості природи місцевого самоврядування криється корінь тривалих наукових дискусій щодо визначення сутності поняття муніципальне господарство. За одним з напрямків муніципальне господарство розглядається лише як сукупність підприємств і установ, що відносяться до муніципальної

власності (комунальне господарство), і підходить до вирішення питання з позиції приналежності власності. Цей підхід знімає з органів місцевого самоврядування турботу про створення умов для розвитку території муніципального утворення та значно знижує їх інтерес до створення умов для інвестиційної та іншої діяльності, спрямованої на створення сприятливих умов для господарювання на даній території. За іншим підходом до муніципального господарства відносять всю сукупність господарств, розташованих на території муніципального утворення, оскільки владні повноваження органів місцевого самоврядування розповсюджуються на всі суб'єкти, що господарюють на підпорядкованій їм території. Зазначений підхід підносить органи місцевого самоврядування над іншими суб'єктами господарювання, оскільки передбачає, що вони володіють певними монопольними правами. Це надає цим органам переваги в конкуренції, перш за все, з приватним сектором на території муніципального утворення.

З погляду того, яку роль у вирішенні питань місцевого значення відіграють певні елементи муніципального господарства, ми можемо виокремити декілька видів муніципального господарства, перш за все за ознакою зростання ролі власної господарської діяльності: комунальну, комунально-рентну та муніципально-рентну. *Комунальна модель муніципального господарства* характеризується тим, що основний тягар витрат на реалізацію громадських інтересів та потреб несуть самі жителі муніципального утворення та основним ресурсом є податки на населення. Головним елементом в цій системі виступає орган місцевого самоврядування, який здійснює, як накопичення ресурсів, так і їх витрачання. Дана модель існує в тих країнах, де права органів місцевого самоврядування на здійснення господарської діяльності обмежені. Недостатність ресурсів для виконання завдань, покладених на місцеве самоврядування, доповнюється державою. *Комунально-рентна модель муніципального господарства* відрізняється тим, що передбачає участь органів місцевого самоврядування в сфері використання ресурсів території та в її розвитку через надання обмежених прав у фінансово-кредитній діяльності та права ресурсної ренти. Тобто податки з населення і виробника продукції та послуг на території муніципального утворення доповнюються можливістю використання муніципальної власності для отримання рентних платежів. Іншими словами, допускається управління муніципальною власністю. *Муніципально-рентна модель*

муніципального господарства передбачає, що основний тягар з обслуговування інтересів населення щодо вирішення питань місцевого значення несуть органи місцевого самоврядування, для чого їм надається можливість стати повноцінним суб'єктом господарювання на своїй території. Іншими словами, органи місцевого самоврядування використовують, як технології управління, так і технології господарювання.

Загалом, можна підсумувати, що існування певної моделі муніципального господарства залежить від великої кількості чинників, головними з яких є: обсяг компетенції органів місцевого самоврядування, визначений законодавством; наявність та характер основних ресурсів території; наявність кваліфікованих кадрів в органах місцевого самоврядування та муніципальних підприємствах; податкоспроможність населення.

Література:

1. Монастирський Г.Л. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня: монографія / Г.Л. Монастирський. — Тернопіль: Вид-во «Економічна думка» ТНЕУ, 2010. — 464 с.
2. Муніципальні інвестиції та кредити / Л.О. Петкова, В.В. Проскурін: Навч. посібник. — К., 2006. — 158 с.
3. Экономика муниципальных образований: Учеб. пособие / Под общ. ред. В.Г. Игнатова. — М.: ИКЦ «МарТ», 2008. — 544 с.